

CORDIS Results Pack: Innowacje na obszarach wiejskich

Tematyczny zbiór wyników innowacyjnych badań finansowanych przez UE

Luty 2021

Skuteczne rozwiązania
otwierające drogę
do inteligentnej
i operatywnej
europejskiej wsi

Spis treści

3

Pomoc przedsiębiorstw działającym na obszarach wiejskich w dostosowaniu się do gospodarki o obiegu zamkniętym

5

Wychodzenie poza utarte schematy dotyczące obszarów wiejskich i miejskich

7

Dawanie dobrego przykładu: wspieranie wiejskiej przedsiębiorczości w Europie

9

Wspomaganie rozwoju innowacji społecznych na obszarach wiejskich

11

Małe gospodarstwa pod mikroskopem

13

Innowacje społeczne poprawiające sytuację regionów wiejskich w Europie

16

Wprowadzanie modeli rolniczych 2.0

18

Oto IMAJINE, ambitny projekt mający na celu rozwiązanie problemu nierówności terytorialnych w Europie

20

Oto projekt NEWBIE, który wprowadza przedsiębiorczość i innowacyjne nowe modele biznesowe do europejskiego rolnictwa

Od redakcji

Skuteczne rozwiązania otwierające drogę do inteligentnej i operatywnej europejskiej wsi

Prawie jedna trzecia Europejczyków mieszka na terenach wiejskich, które stanowią ponad trzy czwarte całkowitego obszaru lądowego UE. Tereny te mają ogromny wpływ na kształtowanie europejskich społeczeństw i kultury. Są też główną areną walki ze zmianą klimatu i nieodpowiedzialnym gospodarowaniem zasobami. W tej broszurze CORDIS Results Pack opisano 9 finansowanych ze środków UE projektów, których autorzy dokładają wszelkich starań, by wykorzystać potencjał innowacyjny wsi, wnosząc pozytywny wkład w długoterminową wizję UE dla obszarów wiejskich.

Za centra innowacji uważa się zwykle miasta i inne tereny zurbanizowane, spychając obszary wiejskie na drugi plan. Rzeczywistość wygląda jednak zupełnie inaczej: potencjał innowacyjny wsi jest wysoki i wynika z ducha wspólnoty, dobrego dostępu do zasobów naturalnych, inteligentnego wykorzystania wiedzy ukrytej oraz opierania się na współpracy i innowacjach społecznych w celu pokonywania przeszkód, takich jak słabiej rozwinięta infrastruktura i sieć usług. Obszary wiejskie mają do odegrania kluczową rolę w procesach związanych z ochroną zasobów naturalnych i łagodzeniem skutków zmiany klimatu, czyli działaniach, które pozwolą zbudować prawdziwie ekologiczną i zrównoważoną gospodarkę Europy. Aby było to możliwe, społeczności wiejskie muszą stać się inteligentnymi, operatywnymi i atrakcyjnymi ośrodkami, które będą przyciągać nowych mieszkańców, pracowników i turystów.

Wyzwania stojące przed obszarami wiejskimi

W ostatnich dziesięcioleciach populacja obszarów wiejskich w wielu europejskich krajach zmniejszyła się, ponieważ młodzi ludzie przenieśli się do miast w poszukiwaniu edukacji, pracy i rozwoju kulturalnego. W związku z tym osoby, które pozostały na wsi, muszą często borykać się z problemami, takimi jak ograniczone szanse gospodarcze, niższe przychody, ograniczony dostęp do podstawowych usług i deficyt umiejętności cyfrowych, który dodatkowo zwiększa nierówności.

Epidemia COVID-19 ujawniła słabości i współzależności społeczności wiejskich i miejskich. Wielu mieszkańców miast powróciło na wieś, doceniając otwartą przestrzeń i świeże powietrze. Z kolei mieszkańcy wsi zgodnie zapewniali wsparcie w czasie tego kryzysu, nieprzerwanie oferując podstawowe towary i usługi, takie jak żywność i dostęp do terenów rekreacyjnych, wszystkim obywatelom. Wieś zmagająca się też z istotnymi problemami, takimi jak ograniczone możliwości zdalnego wykonywania pracy, niska jakość połączeń z internetem, która utrudniała dzieciom naukę zdalną, a także zwiększone obciążenie już i tak przepracowanych podmiotów świadczących podstawowe usługi, w tym ochronę zdrowia. Choć obszary wiejskie mogłyby skorzystać na odwróceniu trendów migracyjnych oraz wzroście zainteresowania lokalną kuchnią i turystyką, nie można przewidzieć, czy tendencja ta się utrzyma. Ponadto zjawiska te to zbyt mało, by tereny wiejskie mogły w pełni wykorzystać swój potencjał.

UE kładzie nacisk na innowacje na terenach wiejskich

W związku z tym Komisja Europejska wdrożyła plan opracowania długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich (wizji UE dla obszarów wiejskich). Został on oficjalnie zaproponowany w lipcu 2019 roku (jako część przyszłych kluczowych priorytetów Komisji), a proces konsultacji społecznych rozpoczął się latem 2020 roku. Inicjatywa ta ma w założeniu zmobilizować szersze grono decydentów politycznych, podmiotów działających na obszarach wiejskich i obywateli do wzięcia udziału w dyskusji o przyszłości wsi w Europie i jej miejscu w naszym społeczeństwie.

Ostatecznym celem jest wypracowanie holistycznej wizji przyszłości obszarów wiejskich do 2040 roku, która umożliwi przygotowanie i wdrożenie innowacyjnych, promujących włączenie społeczne i zrównoważonych rozwiązań dopasowanych do potrzeb regionów wiejskich w kontekście kryzysu klimatycznego, zachodzącej obecnie transformacji cyfrowej i odbudowy po pandemii COVID-19.

Istotna rola badań finansowanych przez UE

Zespoły wielu projektów finansowanych ze środków UE w ramach programu Horyzont 2020 już od jakiegoś czasu wykorzystują swoje umiejętności i wiedzę specjalistyczną, by znaleźć rozwiązania opisanych powyżej problemów nękających obszary wiejskie. Chcą też pomóc mieszkańcom tych terenów lepiej wykorzystywać istniejące szanse i wpływać na przyszłość Europy. W związku z uruchomieniem kolejnego programu ramowego badań i innowacji UE – Horyzont Europa – bez wątpienia pojawi się jeszcze więcej podobnych projektów. Wyniki prac prowadzonych w ramach tych projektów przyczynią się wspólnie do realizacji planów, które zawierać będzie opracowana przez Komisję wizja dla obszarów wiejskich UE.

Pomoc przedsiębiorstwom działającym na obszarach wiejskich w dostosowaniu się do gospodarki o obiegu zamkniętym

Nowe spojrzenie na model biznesowy może otworzyć firmy działające na odległych obszarach na wykorzystanie nowych możliwości. W ramach projektu LIVERUR opracowano praktyczny zestaw narzędzi umożliwiających zmianę sposobu ich (współ)pracy, ukierunkowanie ich działalności na gospodarkę o obiegu zamkniętym i poprawę jakości życia na obszarach wiejskich.

Wielu przedsiębiorców z terenów wiejskich nie ma dostępu do dużych rynków ani do innych podmiotów lokalnych. Zatem rozwiązanie tego

problemu nie tylko pomoże tym firmom w ekspansji na nowe rynki, ale także przyczyni się do rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym.

Finansowany ze środków UE projekt LIVERUR (Living Lab research concept in Rural Areas) ma na celu ułatwienie przedsiębiorcom działającym na obszarach wiejskich tworzenia właściwych połączeń poprzez zapewnienie im konkretnych narzędzi służących poprawie zrównoważenia rozwoju ich działalności.

Narzędzia te stanowią część innowacyjnej koncepcji RAIN (Regional Circular Living Lab Business Model Concept), która jest obecnie wdrażana w 13 europejskich regionach pilotażowych. Powstały tam żywe laboratoria, w których użytkownicy – w tym naukowcy i praktycy – współpracują w warunkach rzeczywistych, aby tworzyć innowacyjne rozwiązania.

Różnorodne wyzwania

„W projekcie LIVERUR biorą udział członkowie społeczności regionów m.in. wspiarskich i górskich stojących przed różnorodnymi wyzwaniami. Mówią oni w różnych językach, mają odmienne tradycje i tło kulturowe oraz parają się rozmaitymi zajęciami – od agroturystyki i rzemieślniczej produkcji żywności po tradycyjne rękodzieło. Dla

wszystkich jednak ważna jest ochrona dziedzictwa i poprawa jakości życia na obszarach wiejskich”, mówi Pablo Cano, koordynator projektu LIVERUR i dyrektor Biura Projektów Międzynarodowych Katolickiego Uniwersytetu San Antonio w Murcji w Hiszpanii.

Koncepcja RAIN pomaga im w tworzeniu zrównoważonych i innowacyjnych modeli biznesowych w odpowiedzi na

indywidualne wyzwania. „Ma to szczególne znaczenie w kontekście pandemii, która skłoniła przedsiębiorców z obszarów wiejskich do poszukiwania innowacyjnych rozwiązań”, dodaje Cano.

W ramach projektu podkreślono znaczenie tworzenia nowych połączeń. „Wiele regionów pilotażowych znajduje się niedaleko siebie, ale uczestnicy projektu LIVERUR nie nawiązywali współpracy innej niż tradycyjna działalność biznesowa lub w sieciach dostawców”, wyjaśnia badacz. W ramach projektu starano się rozwinąć współpracę, angażując podmioty lokalne we współtworzenie rozwiązań.

Nowa strategia dla ekologicznego mleczarstwa

Jak to podejście działa w praktyce? Jako przykład posłuży wyspa Terceira na Azorach w Portugalii, która jest jednym z regionów pilotażowych. Chów bydła mlecznego, z którego pochodzi 30% krajowej produkcji mleka, odgrywa istotną rolę w lokalnej gospodarce

Azorów. Region ten stoi jednak w obliczu wielu wyzwań, takich jak podatność na zmiany klimatu i niski poziom wykorzystania technologii.

Nadzorowane przez lokalny Park Naukowo-Technologiczny TERINOV działania prowadzone w pilotażowym żywym laboratorium, w których udział bierze wielu partnerów projektu, mają na celu poprawę jakości lokalnego łańcucha dostaw mleka oraz wspomaganie jego zrównoważonego rozwoju. W ekologicznej spółdzielni mleczarskiej BioAzórica, będącej partnerem projektu, wykorzystano narzędzia stworzone w oparciu o koncepcję RAIN do określenia mocnych stron i wyzwań oraz opracowania planu działań na ich podstawie. Partnerzy pracują obecnie nad uruchomieniem pilotażowego projektu ekologicznej produkcji mlecznej. Będzie on częścią regionalnej strategii wspierania rolnictwa ekologicznego i obejmie nowy model biznesowy dla ekologicznej produkcji mlecznej oraz wszystkie aspekty technologiczne tego procesu.

Wirtualna społeczność

Stworzono platformę internetową, dzięki której zainteresowane strony mogą przyłączyć się do żywych laboratoriów lub stworzyć własne. Platforma RAIN umożliwia nawiązywanie kontaktów, dostęp do zestawu narzędzi i otrzymywanie wsparcia w celu opracowania rozwiązań dostosowanych do konkretnych potrzeb. „Chcielibyśmy stworzyć społeczność złożoną z wielu przedsiębiorców z obszarów wiejskich, a także zbliżyć ich do decydentów”, podsumowuje Cano.

Po oficjalnym zakończeniu projektu LIVERUR w 2021 roku platforma RAIN pozostanie wartościowym narzędziem dla przedsiębiorców i przedsiębiorstw z terenów wiejskich.

PROJEKT

LIVERUR – Living Lab research concept in Rural Areas

KOORDYNOWANY PRZEZ

Katolicki Uniwersytet San Antonio w Murcji w Hiszpanii

FINANSOWANIE W RAMACH

Horizon 2020-FOOD

ARKUSZ INFORMACYJNY CORDIS

cordis.europa.eu/project/id/773757/pl

STRONA PROJEKTU

liverur.eu

Chcielibyśmy stworzyć społeczność złożoną z wielu przedsiębiorców z obszarów wiejskich, a także zbliżyć ich do decydentów.

Wychodzenie poza utarte schematy dotyczące obszarów wiejskich i miejskich

Pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi zachodzą skomplikowane zależności. Zespół projektu ROBUST bada, w jaki sposób można usprawnić te interakcje, aby zwiększyć korzyści dla obu stron.

Praca z domu w czasie pandemii sprawiła, że wiele osób rozważa przeprowadzkę na wieś. Sytuacja ta uwydatniła też przepaść cyfrową – wiele dzieci mieszkających na obszarach wiejskich nie ma możliwości uczestniczenia w zdalnych zajęciach.

Podczas pandemii pojawiły się nowe możliwości łączenia zalet związanych z życiem w mieście i na wsi, co jednocześnie zwróciło uwagę na potrzebę odejścia od tradycyjnego podziału na przestrzeń miejską i wiejską.

Poprzez badanie powiązań między społecznościami wsi, miast i ich obrzeży można poprawić jakość życia ich członków. Aby zrealizować ten cel, badacze z finansowanego ze środków UE projektu ROBUST (Rural-Urban Outlooks: Unlocking Synergies) określili najważniejsze obszary, w których te relacje mogą zostać ulepszone.

„Poszerzyliśmy naszą wiedzę na temat interakcji między obszarami wiejskimi, podmiejskimi i miejskimi oraz zidentyfikowaliśmy praktyki, które sprzyjają wzajemnie korzystnym relacjom”, wyjaśnia Han Wiskerke, koordynator projektu ROBUST, profesor i kierownik katedry socjologii wsi i rolnictwa na Uniwersytecie w Wageningen.

Kwestionowanie założeń

Pierwszym krokiem było stworzenie raportu, w którym opisano założenia koncepcyjne tych interakcji. Odrzucono założenie, że z obszarami wiejskimi i miejskimi wiążą się wyraźne granice i cechy charakterystyczne, po czym przedstawiono trzy istotne koncepcje dotyczące podejścia i pracy poza tym schematem: nowe lokalizacje, czyli rzeczywiste obszary, gdzie ludzie żyją, pracują i współpracują, które mogą obejmować obszary miejsko-wiejskie; zarządzanie relacjami, czyli wspólne podejmowanie decyzji przez podmioty lokalne na różną skalę i partnerstwo między sektorami; inteligentny rozwój, czyli wykorzystanie mocnych stron każdego z obszarów.

Następnie opracowano przewodnik dla praktyków zawierający porady dotyczące wdrażania tych koncepcji.

Wspólnoty praktyków

W ramach projektu prowadzone są badania nad wzajemnymi powiązaniami z udziałem partnerów z różnych regionów europejskich. Na potrzeby projektu ROBUST wyznaczono 11 żywych laboratoriów z reprezentatywnych europejskich obszarów wiejskich i miejskich, w których opracowywane i testowane są nowe sposoby rozwiązywania problemów w danym regionie geograficznym.

Wyniki prac są udostępniane w tak zwanych wspólnotach praktyków, które koncentrują się na ważnych tematach związanych z obszarami wiejsko-miejskimi, takich jak infrastruktura publiczna, zrównoważona produkcja żywności i powiązania kulturowe. „W ramach projektu

opracowaliśmy bardzo wiele praktycznych rozwiązań, takich jak 20 rodzajów wiejsko-miejskich modeli biznesowych”, mówi Wiskerke.

Zebrano również ponad 20 przykładów dobrych praktyk dotyczących tego, w jaki sposób infrastruktura publiczna i usługi publiczne mogą być w uczciwy sposób dostarczane zarówno mieszkańcom miast, jak i obszarów wiejskich. Dotyczą one m.in. spółdzielni mieszkaniowych, inteligentnego użytkowania środków transportu oraz lokalnych ośrodków gastronomicznych.

Dynamiczna sytuacja

Wybuch pandemii bezpośrednio wpłynął na sposób przeprowadzania badań. „Pandemia COVID-19 wywarła duży wpływ na harmonogram projektu, ale szybko udało nam się zbadać jej wpływ na relacje wiejsko-miejskie”, mówi Wiskerke.

Przykładem może być badanie multilokalności w Finlandii. Multilokalność, pojęcie odnoszące się do osób mieszkających tymczasowo w różnych miejscach, jest powszechnym zjawiskiem w tym kraju. Szacuje się, że 2,4 milionów Finów czasowo mieszka na wsi. Ta tendencja nasiliła się wraz z nadejściem pandemii, podkreślając znaczenie dostosowania zarządzania do takiego stylu życia, na przykład poprzez dostosowanie opodatkowania.

Zespół projektu pracuje obecnie nad stworzeniem modeli skutecznego zarządzania na bazie zebranych danych i wyników badań terenowych. Modele te, będące możliwymi do odtworzenia przypadkami użycia, znajdą zastosowanie w różnych lokalnych środowiskach. „Wnioski z badań mogą zostać uwzględnione przy pracach nad długoterminową strategią dla obszarów wiejskich, które są obecnie prowadzone. Oznacza to, że projekt ROBUST może mieć pozytywny wpływ na kształtowanie polityki UE”, podsumowuje Wiskerke.

PROJEKT

ROBUST – Rural-Urban Outlooks: Unlocking Synergies

KOORDYNOWANY PRZEZ

Uniwersytet w Wageningen w Królestwie Niderlandów

FINANSOWANIE W RAMACH

Horizon 2020-FOOD

ARKUSZ INFORMACYJNY CORDIS

cordis.europa.eu/project/id/727988/pl

STRONA PROJEKTU

rural-urban.eu

Poszerzyliśmy naszą wiedzę na temat interakcji między obszarami wiejskimi, podmiejskimi i miejskimi oraz zidentyfikowaliśmy praktyki, które sprzyjają wzajemnie korzystnym relacjom.

Dawanie dobrego przykładu: wspieranie wiejskiej przedsiębiorczości w Europie

Większość z nas ma kogoś, kto jest dla nas wzorem do naśladowania, gdy musimy podjąć ważne życiowe decyzje lub decyzje powiązane z biznesem. Dlaczego miałoby to wyglądać inaczej w przypadku wiejskich przedsiębiorców? Twórcy projektu RUBIZMO mają nadzieję, że prezentując historie sukcesu i przekazując wskazówki, zdołają zrewitalizować wiejskie regiony Europy.

© Alex Popov, Shutterstock

Wiejscy przedsiębiorcy, którzy wierzą w biogospodarkę, potrzebują wsparcia. Brak dostępu do dofinansowania, wykwalifikowanych pracowników oraz innowacyjnych sieci wsparcia to tylko niektóre problemy, którym muszą stawić czoła na rynku zdominowanym przez dużych graczy. Żyją też w regionach odczuwających skutki globalnej konkurencji, automatyzacji, zmian na rynkach, problemów środowiskowych czy nawet COVID-19.

„Czas przemyśleć nasze podejście do rozwoju obszarów wiejskich, wprowadzić nową dynamikę i perspektywę”, stwierdza Justin Casimir, lider projektu w Szwedzkich Instytutach Badawczych (RISE). Casimir i jego partnerzy z finansowanego ze środków UE projektu RUBIZMO (Replicable business models for modern rural economies) doskonale znają obecną sytuację w europejskich regionach wiejskich i szukają okazji do działania.

Co więc zrobić, by ujrzeć światło na końcu tunelu? Odpowiedź twórców projektu RUBIZMO jest prosta: wesprzeć kilku odnoszących sukcesy pionierów, by dawali przykład innym. „Wielu obywateli, zarówno z terenów wiejskich, jak i miejskich, myśli o założeniu własnej firmy na wsi. Chcą być bliżej natury i żyć zgodnie z własnymi wartościami. Projekt RUBIZMO pomaga im wykonać ten krok z większą pewnością siebie, przekazując ważne informacje za pośrednictwem wirtualnej biblioteki: narzędzia prezentującego krótkie informacje na temat różnych typów odnoszących sukcesy firm”, wyjaśnia Casimir.

biologicznymi oraz usługami ekosystemowymi. Zestaw oferuje też wytyczne ułatwiające rozwijanie istniejących i tworzenie nowych sieci”.

Być może jednym z głównych innowacyjnych aspektów projektu RUBIZMO jest świeże podejście do problematyki regionów wiejskich, nieskupiające się wyłącznie na rolnictwie, oparte na analizie trzech wzajemnie połączonych sektorów: żywność, łańcuchy wartości oparte na odnawialnych zasobach biologicznych oraz usługi ekosystemowe.

Narzędzia dla przedsiębiorców i podmiotów, które ich wspierają

Wirtualna biblioteka jest łatwo dostępna dla każdego z podstawowymi umiejętnościami informatycznymi. To cenne źródło inspiracji. Jako przykład można wymienić włoską firmę Fiusis. W 2007 roku firma ta rozpoczęła budowę zakładu, który wykorzystuje drewno pierwotne pochodzące z okrzysywania lokalnych drzew do wytwarzania zrównoważonego ciepła i energii elektrycznej. W innym sektorze firma Blue Lobster inspirowała poprzez utworzenie nowego cyfrowego rynku, na którym lokalni rybacy mogą sprzedawać ryby bezpośrednio klientom. Casimir lubi nazywać tę platformę „Airbnb rybołówstwa”.

Jednak wirtualna biblioteka nie jest jedynym narzędziem stworzonym w ramach projektu RUBIZMO. Zespół opracował również narzędzie do wspierania transformacji, które wspomaga przedsiębiorców w kształtowaniu ich własnego modelu biznesowego. Narzędzie to wskazuje główne przeszkody, które trzeba pokonać. Mogą je wykorzystywać sami przedsiębiorcy, jednak lepiej jest, gdy stosują je jako uzupełnienie pomocy ze strony doradców biznesowych.

„Dysponujemy też dwoma innymi narzędziami dla organów oferujących wsparcie. Wytyczne w zakresie otoczenia biznesowego pomogą lokalnym, regionalnym i krajowym agencjom publicznym bądź ustawodawcom dostosowywać lokalne otoczenie biznesowe do wymogów różnych typów modeli biznesowych. Prace nad tym narzędziem wciąż trwają. Po ich ukończeniu zostanie ono zaprezentowane w formie interaktywnych warsztatów. Na przykład zapewni ono wytyczne na temat tego, w jaki sposób zwiększyć możliwości pozyskiwania funduszy dla innowacyjnych i nowatorskich modeli biznesowych na obszarach wiejskich”, dodaje Casimir. A co z ostatnim narzędziem? „Chodzi o zestaw narzędzi wspomagających współpracę. Zawiera on kompleksowe odwzorowanie istniejących sieci w łańcuchach wartości związanych z żywnością, odnawialnymi zasobami

Czas przemysleć nasze podejście do rozwoju obszarów wiejskich, wprowadzić nową dynamikę i perspektywę.

Zespół projektu nadal ciężko pracuje nad zapewnianiem wskazówek, bezpłatnego dostępu do zasobów i narzędzi szkoleniowych, które odegrają przynajmniej niewielką rolę w sukcesie przyszłych przedsiębiorców wiejskich. Casimir ma nadzieję, że w dłuższej perspektywie projekt i przykłady z wirtualnej biblioteki będą dla nich źródłem inspiracji, angażując jednocześnie doradców biznesowych, władze regionalne i inne podmioty we wspieranie rozwoju innowacyjnych firm na obszarach wiejskich. Czy to początek całkiem nowej dynamiki gospodarki wiejskiej? Czas pokaże.

PROJEKT

RUBIZMO – Replicable business models for modern rural economies

KOORDYNOWANY PRZEZ

Instytut Badawczy RISE w Szwecji

FINANSOWANIE W RAMACH

Horizon 2020-FOOD

ARKUSZ INFORMACYJNY CORDIS

cordis.europa.eu/project/id/773621/pl

STRONA PROJEKTU

rubizmo.eu

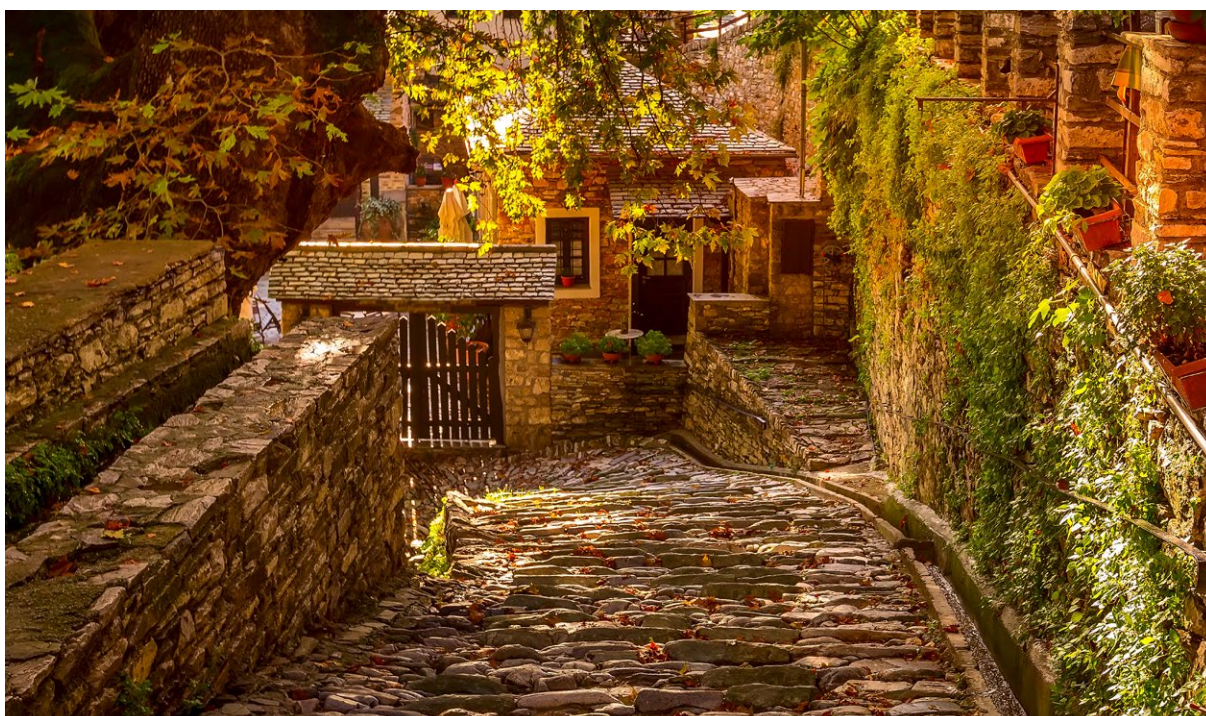

Wspomaganie rozwoju innowacji społecznych na obszarach wiejskich

Regiony wiejskie to podatny grunt dla innowacji społecznych. Twórcy projektu RURATION zbadali, w jaki sposób innowatorzy społeczni działają w tych regionach, jaki wywierają wpływ oraz co można zrobić, by pomóc im odnosić sukcesy.

Za świeże powietrze i ciszę europejskich obszarów wiejskich trzeba płać coraz wyższą cenę. Każdego roku warunki życia zdają się pogarszać w strukturalnie najsłabszych z tych regionów. Znikają sklepy, lokalne bary są ledwo w stanie się utrzymać, zamykają się placówki pocztowe, jest coraz mniej miejsc pracy. Jednak pojawia się coraz więcej działań oddolnych. Potrzeba tylko trochę pomocy i wskazówek, które zapewnić może projekt RURATION (Social Entrepreneurship in Structurally Weak Rural Regions: Analysing Innovative Troubleshooters in Action), realizowany przy wsparciu działania „Maria Skłodowska-Curie”.

„W Europie można zaobserwować ogrom innowacyjnych inicjatyw realizowanych przez ludzi, których nazywamy »przedsiębiorcami społecznymi«. Są to osoby, które – przy wsparciu innych aktywistów – obraly sobie za cel promowanie innowacyjnych strategii ukierunkowanych na rozwiązywanie wspólnych problemów w ich regionie. Dowiedzieliśmy się jednak, że wiele takich inicjatyw nie sprawdza się w przypadku napotkania nieprzewidzianych przeszkód, nawet jeśli początkowo wydawały się bardzo obiecujące”, wyjaśnia Gabriela B. Christmann, profesor i kierowniczka wydziału w Instytucie Badań nad Społeczeństwem i Przestrzenią im. Leibniza.

Nasze zalecenia w zakresie polityki odnoszą się nie do jednego, ale do czterech poziomów polityk: szczebla gminnego/regionalnego, szczebla stanowego (w przypadku systemów federalnych), szczebla krajowego oraz szczebla Unii Europejskiej.

W ramach projektu RURACTION profesor Christmann, 10 naukowców na wczesnym etapie kariery oraz inni członkowie społeczności naukowej będący członkami konsorcjum chcieli zbadać, w jakich

warunkach działają innowatorzy społeczni, w jaki sposób organizują rozwiązania, jak nawiązują kontakty i umożliwiają działanie mieszkańcom oraz jaki mają wpływ na rozwój obszarów wiejskich. Jednak, co najważniejsze, chcieli oni dowiedzieć się, w jaki sposób można wspierać takich innowatorów w ich działaniach związanych z rozwiązywaniem problemów. Jest to również jeden z kluczowych celów Komisji Europejskiej.

Projekt dotyczył głównie siedmiu europejskich regionów: Ftiotyda w Grecji, Baixo Alentejo w Portugalii, Mühlviertel w Austrii, Uckermark w Niemczech, powiat pilski w Polsce, Zelandia w Danii oraz środkowo-zachodnia część Irlandii.

Każdy przypadek to inne historie

innowatorów społecznych, na przykład CareBright w Irlandii – przedsiębiorstwo społeczne, które opiekuje się osobami z demencją – czy też ADC Moura w Portugalii zapewniające nowe formy aktywności społecznych dla mieszkańców niewielkiej wioski Moura.

Właściwy impuls do działania

W trakcie trwających cztery lata badań zespół projektu przeanalizował działania w zakresie innowacji społecznych w tych regionach i wykorzystał to, czego się nauczył, żeby przygotować zalecenia w zakresie działania. Dokument programowy projektu RURACTION zatytułowany „How Social Innovation can be Supported in Structurally Weak Rural Regions” („W jaki sposób można wspierać innowacje społeczne w strukturalnie słabych regionach wiejskich”) pokazuje w bardzo konkretny sposób, jakie strategie wsparcia i finansowania można wykorzystać, aby promować społecznie innowacyjne rozwiązania oraz wspomagać korzystniejszy rozwój regionalny na strukturalnie słabych obszarach wiejskich.

„Najważniejszą informacją uzyskaną z naszych badań jest to, że innowacje społeczne na obszarach wiejskich opierają się na procesach, których charakter jest typowy dla wiejskiego kontekstu”, dodaje Christmann. „Można je opisać, posługując się czterema określonymi fazami: faza uśpienia i problematyzacji; faza powstawania obejmująca planowanie i realizację nowatorskich praktyk; faza dostosowania oraz faza stabilizacji i rozpowszechniania.

W każdej fazie występują też określone punkty krytyczne, które mogą prowadzić do stagnacji lub przełomu w procesie”.

Przekaz dla ustawodawców jest jasny. Oparte na wiedzy programy wsparcia i strategie są pomocne, o ile są też dostosowane do określonych faz procesu innowacji. Projekt zaleca również większe wykorzystanie kreatywnego rozwoju, którego inicjatorami są lokalni mieszkańcy. Pozwoli to lepiej zrozumieć mechanizmy innowacji społecznych, wyznaczyć niższe progi dla kwot dofinansowania oraz promować uproszczenie formalności związanych z unijnym wsparciem. Postępowanie zgodnie z tymi instrukcjami może prowadzić do dużego skoku naprzód w dziedzinie, w której dostępnych jest bardzo niewiele badań. Ale to nie wszystko, jak mówi Christmann, ponieważ zakres projektu RURACTION jest znacznie szerszy.

„Kolejnym innowacyjnym aspektem jest to, że nasze zalecenia w zakresie polityki odnoszą się nie do jednego, ale do czterech poziomów polityk: szczebla gminnego/regionalnego, szczebla stanowego (w przypadku systemów federalnych), szczebla krajowego oraz szczebla Unii Europejskiej. Projekt RURACTION może więc przyczynić się do tworzenia polityk wspierających zintegrowany rozwój terytorialny”, stwierdza badaczka.

Przedsiębiorstwa społeczne również mogą się czegoś nauczyć. Przede wszystkim tego, że komunikacja i tworzenie sieci kontaktów są kluczem do pomyślnego przeprowadzenia procesów innowacji społecznych. Niezbędne są również odpowiednie zasoby. Christmann podsumowuje: „Innowacje pojawiają się podczas wymiany, współtworzenia, współpracy, intensywnego tworzenia sieci kontaktów oraz procesów związanych z zarządzaniem”.

PROJEKT

RURACTION – Social Entrepreneurship in Structurally Weak Rural Regions: Analysing Innovative Troubleshooters in Action

KOORDYNOWANY PRZEZ

Instytut Badań nad Społeczeństwem i Przestrzenią im. Leibniza w Niemczech

FINANSOWANIE W RAMACH

Horizon 2020-MSCA-ITN

ARKUSZ INFORMACYJNY CORDIS

cordis.europa.eu/project/id/721999/pl

STRONA PROJEKTU

ruraction.eu

Małe gospodarstwa pod mikroskopem

Twórcy projektu SALSA wypełnili istniejącą od dawna lukę w badaniach, analizując status małych gospodarstw w różnych regionach Europy i Afryki. Wyniki ich badań powinny pomóc wykorzystać pełny potencjał tych gospodarstw.

© Joshua Resnick, Shutterstock

Z 30 regionów referencyjnych 25 znajduje się w Europie, zaś 5 – w Afryce. Tak dokładne są analizy niewielkich gospodarstw przeprowadzone w ramach czteroletniego projektu SALSA (Small farms, small food businesses and sustainable food security). Od 2016 roku konsorcjum projektu rozmawiało z właścicielami niewielkich gospodarstw, mapując całe obszary i określając właściwości systemów żywieniowych, koncentrując się na określonych produktach. Badaczy zajmowała głównie jedna kwestia: w jaki sposób niewielkie gospodarstwa przyczyniają się do zrównoważenia

produkcji żywności i zapewniania bezpieczeństwa żywieniowego w wielu różnych systemach żywnościowych?

Pytanie to zadawano sobie od dość dawna, ponieważ zamiast dokładnych danych naukowcy dysponowali głównie założeniami. „Luka w wiedzy przed rozpoczęciem projektu SALSA była ogromna. Nie wiedzieliśmy, ile jest niewielkich gospodarstw, co one wytwarzają i w jakiej ilości, gdzie trafiają wytwarzane produkty, kto na nich korzysta i czego małe gospodarstwa potrzebują, by nadal istnieć”,

opowiada Teresa Pinto Correia, koordynatorka projektu SALSA i profesor z Śródziemnomorskiego Instytutu Rolnictwa, Środowiska i Rozwoju na Uniwersytecie w Évora w Portugalii.

Aby uzupełnić te luki, zespół projektu przetestował trzy hipotezy: pierwsza dotyczyła tego, czy małe gospodarstwa są istotnym źródłem produkcji zrównoważonej żywności. Druga – czy małe gospodarstwa wytwarzają żywność i przychód dla samych siebie, a nie produkują wyłącznie w celach komercyjnych. Ostatnia – czy małe gospodarstwa zwiększają ogólną różnorodność systemu żywnościowego, przyczyniając się tym samym do jego odporności.

Mapowanie małych gospodarstw

„Prowadziliśmy nasze badania, koncentrując się na szczeblu regionalnym, gdzie współistnieje wiele różnych typów gospodarstw”, wyjaśnia Pinto Correia. „Zadaliśmy sobie pytanie, co dzieje się na tym czy innym terytorium, a także połączyliśmy podejście społeczne i oparte na twardych danych naukowych, aby uzyskać precyzyjne szacunki odnoszące się do rozmieszczenia małych gospodarstw i prowadzonej przez nie produkcji. Przydało nam się też dogłębne zrozumienie systemu żywnościowego oraz roli i sytuacji małych gospodarstw”.

Projekt SALSA dzieli prowadzących małe gospodarstwa na pięć podtypów: „praca w niepełnym wymiarze godzin”, którzy wytwarzają więcej na własne potrzeby niż na sprzedaż (11 % próby); „tradycyjni walczący”, którzy odziedziczyli gospodarstwa, mają niski dochód i większość żywności spożywanej przez siebie pozyskują z własnego gospodarstwa (32 % próby); „tradycyjni przedsiębiorcy”, którzy współtworzą spółdzielnie wytwórców podstawowych produktów w celu integracji rynku (26 % próby); „specjalizujący się w biznesie”, którzy uzyskują najwyższy dochód poprzez wyspecjalizowaną produkcję z dużą wartością dodaną (23 % próby); oraz „wielofunkcyjny biznes” – bogaci, nowi w sektorze rolnictwa, silnie nastawieni na przedsiębiorczość, utrzymują zdyswersyfikowaną produkcję i portfolio nabywców.

Zbadano również wkład małych gospodarstw w system żywnościowy. „Przeanalizowaliśmy 109 regionalnych systemów żywnościowych pod kątem pojedynczych kluczowych produktów i ustaliliśmy, że małe gospodarstwa mają swój wkład w regionalny system żywnościowy częściowo za sprawą żywności, która nigdy nie trafia na oficjalny rynek. Ponadto, z perspektywy rynku żywności, małe gospodarstwa w każdym regionie przyczyniają się do zapewniania dostępu do żywności na dwa sposoby: wkład w dostępność regionalną, czyli zapewnianie żywności dla gospodarstw domowych i społeczności, a także zwiększona różnorodność typów i źródeł żywności skutkująca większą odpornością”, zauważa Pinto Correia.

Jedną z wątpliwości, jakie rozwiewa projekt, dotyczy tego, czy małe gospodarstwa naprawdę mają znaczenie z punktu widzenia całego sektora rolnictwa. Owszem, mają, jak wskazuje Pinto Correia. „Szacujemy, że małe gospodarstwa mogłyby pokryć 100 % regionalnego zapotrzebowania oraz wytworzyć nadwyżki w wysokości 44 % w 109 przeanalizowanych systemach żywnościowych obejmujących produkty regionalne, szczególnie w Afryce (71 %), Europie Południowej (46 %) oraz Europie Wschodniej (36 %). W Europie Północnej małe gospodarstwa mogłyby pokryć do 20 % regionalnego zapotrzebowania w 80 % przeanalizowanych systemów żywnościowych. Taką niższą wartość procentową może wyjaśnić mniejsza liczba małych gospodarstw przeanalizowanych w takich regionach”.

Małe gospodarstwa w każdym regionie przyczyniają się do zapewniania dostępu do żywności na dwa sposoby: wkład w dostępność regionalną, czyli zapewnianie żywności dla gospodarstw domowych i społeczności, a także zwiększona różnorodność typów i źródeł żywności skutkująca większą odpornością.

Wykorzystując informacje uzyskane w trakcie realizacji projektu, zespół opracował zestaw zaleceń dotyczących polityk, który będzie rozpowszechniany w kilku najbliższych miesiącach. Twórcy projektu ustalili, jakie zasady zarządzania będą konieczne, by osiągnąć powyższe wyniki, a także jakie działania powinny podjąć w przyszłości zainteresowane strony. Powinno to pomóc małym gospodarstwom prosperować, rozwijać się i ostatecznie wykorzystać ich ogromny potencjał.

PROJEKT

SALSA – Small farms, small food businesses and sustainable food security

KOORDYNOWANY PRZEZ

Uniwersytet w Évora w Portugalii

FINANSOWANIE W RAMACH

Horizon 2020-FOOD

ARKUSZ INFORMACYJNY CORDIS

cordis.europa.eu/project/id/677363/pl

STRONA PROJEKTU

salsa.uevora.pt

Innowacje społeczne poprawiające sytuację regionów wiejskich w Europie

Innowacje społeczne na marginalizowanych obszarach wiejskich przybierają nowy wymiar dzięki wysiłkom w ramach projektu SIMRA, który jako pierwszy duży projekt poddał dogłębnej analizie takie innowacje na terenach wiejskich. Ramy teoretyczne projektu, bazy danych, rozwiązania i zalecenia mogą okazać się niezwykle ważne w regionach mocno dotkniętych skutkami zmiany klimatu i ograniczonymi możliwościami gospodarczymi.

Na marginalizowanych obszarach wiejskich w Europie powszechnie odczuwa się słabość gospodarek regionalnych oraz skutki problemów z transportem, infrastrukturą i lokalami mieszkalnymi. Dodatkowym utrudnieniem jest starzenie się populacji, a obecnie również trudna sytuacja wynikająca ze zmian klimatu i zmian demograficznych. Szczególnie narażony jest region śródziemnomorski, z uwagi na dodatkową presję w postaci migracji obcokrajowców na obszary miejskie. Lokalne populacje coraz częściej porzucają niektóre tereny.

Odwroćenie tego niepokojącego trendu jest głównym celem finansowanego ze środków UE projektu SIMRA (Social Innovation in Marginalised Rural Areas). Od 2016 roku konsorcjum projektu obejmujące 26 partnerów opracowuje kreatywne sposoby rozwiązania tego problemu. Partnerzy poszukują pomysłów na innowacje społeczne, które umożliwiłyby rewitalizację regionów wiejskich, szczególnie w basenie Morza Śródziemnego.

„Sytuacja na niektórych obszarach wiejskich w regionie Morza Śródziemnego jest bardzo trudna”, opowiada Maria Nijnik z Instytutu im. Jamesa Huttona, koordynatorka naukowa projektu SIMRA. „W niektórych miejscach możemy zaobserwować porażkę mechanizmów rynkowych oraz instytucji państwowych. W związku z tym społeczeństwo obywatelskie nie miało innego wyboru, jak tylko przejąć wiodącą rolę w zakresie świadczenia usług, takich jak opieka nad dziećmi i opieka zdrowotna, edukacja i szkolenia

oraz ochotnicza straż pożarna. Jednakże silne systemy i różne typy »nieformalnej solidarności« spowalniają promowanie innowacyjnych praktyk społecznych”.

Innowacje w tym zakresie są z samej swej definicji odpowiedzią na problemy społeczne, którymi tradycyjnie nie zajmują się rynki ani istniejące instytucje publiczne. Ale w jaki sposób innowacje te przyczyniają się obecnie do pokonywania wyzwań, z którymi borykają się marginalizowane obszary wiejskie? Przed uruchomieniem projektu SIMRA nie było pewne, czy innowacje społeczne na tych obszarach dawały pożądane skutki i wywierały odpowiedni wpływ.

Możliwość działania zgodnie z (nowymi) zasadami

„W ramach projektu SIMRA pogłębiono zrozumienie innowacji społecznych oraz innowacyjnego zarządzania w rolnictwie, leśnictwie i rozwoju obszarów wiejskich. Dowiedzieliśmy się, jak rozwijać te sektory, aby zwiększać dobrobyt społeczeństwa. Ogólnie rzecz biorąc, opracowaliśmy nową wiedzę teoretyczną i kontekstową, stworzyliśmy odpowiednią definicję innowacji społecznych, a następnie wykorzystaliśmy je do oceny działań w terenie”, dodaje David Miller z Instytutu im. Jamesa Huttona, kierownik ds. zarządzania i administracji w projekcie SIMRA.

© Dmitry Molchanov, Shutterstock

Cały projekt opiera się na studiach przypadku. Partnerzy przeanalizowali 24 regiony oraz siedem innowacyjnych działań, aby zapewnić faktyczne rozwiązania wyzwań, którym stawia czoła ludność marginalizowanych obszarów wiejskich. Podejmowane tematy obejmowały na przykład gospodarkę leśną, rolnictwo społeczne, rozwój lokalny, energię, opiekę nad dziećmi i opiekę zdrowotną oraz tworzenie sieci kontaktów. Partnerzy z powodzeniem utworzyli systematyczny zbiór dowodów empirycznych obejmujących czynniki decydujące, procesy, wyniki i skutki związane z innowacjami społecznymi w Europie, Afryce Północnej i we francuskiej części Karaibów.

Ale to jedynie wierzchołek góry lodowej. „Opracowaliśmy pierwszą przestrzenną bazę danych opisującą marginalizowane obszary wiejskie. Dodatkowo oferujemy też unikatową bazę danych

obejmującą ponad 400 przykładów innowacji społecznych na obszarach wiejskich, z których 243 zostały w pełni zwalidowane przy udziale zainteresowanych stron i z wykorzystaniem definicji i kryteriów innowacji społecznych opracowanych w ramach projektu SIMRA”, wyjaśnia Miller.

W ramach projektu SIMRA pogłębiono zrozumienie innowacji społecznych oraz innowacyjnego zarządzania w rolnictwie, leśnictwie i rozwoju obszarów wiejskich.

Cała wiedza zgromadzona przez partnerów posłuży jako podstawa dla opracowania polityk i najlepszych praktyk w nadchodzących latach. Niezaprzeczalnie dowodzi to faktu, że silny kapitał społeczny może faktycznie pozytywnie przyczynić się do rozwoju, zaś słaby zmniejsza zaangażowanie obywatelskie i utrudnia dobre zarządzanie. Transformacyjne innowacje społeczne to nie wybór, to konieczność.

Ustawodawcy i praktycy chcący wdrożyć innowacje społeczne na obszarach wiejskich będą mogli skorzystać z pomocy w postaci opracowanych w ramach projektu zestawów zaleceń, podręcznika oceny oraz szkolenia. Tymczasem zespół projektu SIMRA będzie nadal współpracować z innowatorami społecznymi i wspierać ich inicjatywy, potencjalnie przyczyniając się do rozwoju społeczności stosujących praktyczne rozwiązania w zakresie innowacji społecznych.

PROJEKT

SIMRA – Social Innovation in Marginalised Rural Areas

KOORDYNOWANY PRZEZ

Instytut im. Jamesa Huttona w Zjednoczonym Królestwie

FINANSOWANIE W RAMACH

Horizon 2020-FOOD

ARKUSZ INFORMACYJNY CORDIS

cordis.europa.eu/project/id/677622/pl

STRONA PROJEKTU

simra-h2020.eu

Wprowadzanie modeli rolniczych 2.0

Modele rolnicze, które kształtowały unijną wspólną politykę rolną przez ostatnich kilkadziesiąt lat, powoli przestają odpowiadać obecnym okolicznościom. Badacze z projektu SUPREMA z powodzeniem przeanalizowali ich słabe strony, przygotowując plan ich ulepszenia, tak by były dostosowane do przyszłych wyzwań.

© DifferR, Shutterstock

Obywatele chcą zdrowej diety i żywności w rozsądnej cenie, zaś rolnicy, całkiem słusznie, żądają godziwego poziomu życia. Jak dotąd UE udawało się dość dobrze utrzymywać tę delikatną równowagę, po części dzięki modelom prognostycznym dotyczącym rolnictwa. Jednak nasz klimat się zmienia. Nie jesteśmy pewni, co będziemy w stanie wytwarzać za kilkadziesiąt lat, w jaki sposób oraz jakim kosztem. Jest to palący problem związany z przyszłością obszarów wiejskich.

Jak stwierdził Floor Brouwer, badacz i naukowiec z Centrum Badań Ekonomicznych w Wageningen oraz koordynator zarządzający finansowanego ze środków UE projektu SUPREMA (SUpport for Policy RElevant Modelling of Agriculture): „Obecne modele nie są w stanie poradzić sobie z kwestią coraz bardziej złożonego środowiska oraz poszerzeniem wymaganego zakresu analizy”. Innymi słowy, coraz bardziej powiększa się przepaść pomiędzy tym, czego potrzebują ustawodawcy, aby utrzymać prężnie działający sektor rolny, a skutecznością modeli, z których korzystali do tej pory.

Co możemy więc zrobić, by wypełnić tę lukę? „Chcieliśmy utworzyć nowe połączenia pomiędzy istniejącymi modelami – opisującymi użytkowanie gruntów, łańcuch dostaw żywności, wspólną politykę rolną, zazielenianie czy łagodzenie skutków zmian klimatu – oraz wzmocnić te połączenia, które już istnieją”, opowiada Brouwer. „Następnie zwiększyliśmy wydajność i możliwości tych modeli, zarówno pod względem indywidualnym, jak i systemu powiązań, aby uwzględnić w nich nowe wyzwania dla polityk”.

Na drodze do 2050

Zasadniczo twórcy projektu przeanalizowali możliwe przyszłe kierunki modelowania rolniczego poprzez zastosowanie podejścia opartego na scenariuszach. Dokonali oni średniookresowej oceny szlaków europejskiej polityki rolnej do 2030 roku, a także długookresowej oceny celów związanych ze zmianą klimatu do 2050 roku. „Ocena do 2030 roku koncentruje się na kwestiach, takich jak zazielenianie w ramach wspólnej polityki rolnej oraz zdrowe sposoby żywienia, zaś ocena do 2050 roku analizuje zagadnienia, takie jak wyzwanie polegające na łagodzeniu skutków zmian klimatu, emisje gazów cieplarnianych powiązane z użytkowaniem gruntów oraz potencjał europejskiego rolnictwa w zakresie ograniczania zmian”, wyjaśnia Brouwer.

Na podstawie tych ocen zespół był w stanie opracować plan działania wskazujący właściwe kierunki przyszłego rozwoju dla modelowania rolniczego w UE. Plan ten stworzono przy wsparciu ekspertów ds. polityk, ekspertów ds. łańcucha wartości oraz społeczności naukowej. Obejmuje on szeroką gamę zagadnień. Niektóre z nich to zalecenia w zakresie zaspokajania przyszłego globalnego zapotrzebowania na żywność, stawiania czoła

ograniczeniom środowiskowym, takim jak dostępność wody i gruntów, oraz strategii tworzenia biogospodarki – wszystkie te kwestie mają znaczenie dla szerzej rozumianego rozwoju obszarów wiejskich.

Po ukończeniu wszystkich tych prac partnerzy koncentrowali się na sesjach szkoleniowych prowadzonych przez kilka ostatnich miesięcy. Będą się tym zajmować również w pierwszych miesiącach 2021 roku. Jak wskazuje Brouwer: „Chcemy, aby badacze byli w stanie wykorzystać nasze modele ekonomiczne. Dodatkowo chcemy rozpowszechniać informacje na temat nowych odkryć i umożliwiać wszystkim zainteresowanym stronom lepsze zrozumienie wyników z modeli”.

Ogólnie rzecz biorąc, lepsze wdrażanie modeli rolniczych w ramach projektu SUPREMA pokazuje ich potencjał i ograniczenia w związku z odpowiadaniem na obecne potrzeby polityczne oraz wymogi powiązane z przyszłym charakterem rolnictwa w UE. Tymczasem plan działania opracowany przez twórców projektu – którego zaktualizowana wersja zostanie wkrótce zaprezentowana Komisji Europejskiej – zapewni szereg cennych opcji, dzięki którym obecne modele będą się sprawdzać również w przyszłości.

PROJEKT

**SUPREMA – Support for Policy RElevant
Modelling of Agriculture**

KOORDYNOWANY PRZEZ

Centrum Badawcze w Wageningen w Królestwie
Niderlandów

FINANSOWANIE W RAMACH

Horizon 2020-FOOD

ARKUSZ INFORMACYJNY CORDIS

cordis.europa.eu/project/id/773499/pl

STRONA PROJEKTU

suprema-project.eu

Chcieliśmy utworzyć nowe połączenia pomiędzy istniejącymi modelami – opisującymi użytkowanie gruntów, łańcuch dostaw żywności, wspólną politykę rolną, zazielenianie czy łagodzenie skutków zmian klimatu – oraz wzmocnić te połączenia, które już istnieją.

Oto IMAJINE, ambitny projekt mający na celu rozwiązanie problemu nierówności terytorialnych w Europie

Wiele dowodów wskazuje na to, że nierówności między regionami europejskimi pogłębiają się, a zjawisko to nasiliło się od czasu końca kryzysu finansowego z lat 2008–2009. Finansowany ze środków UE projekt IMAJINE ma na celu sprostanie tym wyzwaniom dzięki interdyscyplinarnemu podejściu obejmującemu wiele perspektyw, od ekonomii po geografę społeczno-ekonomiczną, nauki polityczne i socjologię.

Zespół projektu IMAJINE (Integrative Mechanisms for Addressing Spatial Justice and Territorial Inequalities in Europe) intensywnie pracuje nad zaprojektowaniem mechanizmów polityki integracyjnej służących zwalczaniu nierówności terytorialnych w Europie.

Projekt rozpoczął się w 2018 roku, a zakończy w grudniu 2021 roku, obejmuje 16 uczestników z 13 krajów i jest koordynowany przez brytyjski Uniwersytet w Aberystwyth.

W ostatnim roku trwania projektu sformułowano już pewne istotne spostrzeżenia dotyczące obszarów wiejskich. Zauważono, że ogólne nierówności dochodów między obszarami wiejskimi a miejskimi w całej Europie zmniejszyły się, ale trend ten w mniejszym stopniu objął najbiedniejsze gospodarstwa wiejskie. Stwierdzono również, że istnieje wiele nierówności między obszarami wiejskimi a miejskimi wewnątrz regionów, czego często nie odwzorowują oficjalne statystyki.

Znaczenie migracji dla nierówności terytorialnych

Oprócz tych spostrzeżeń badacze odkryli, że migracja funkcjonuje jako nieformalny mechanizm, za pomocą którego jednostki łagodzą nierówności wiejsko-miejskie, m.in. poprzez wykorzystanie różnic w kosztach nieruchomości do mobilności społecznej, wysyłanie przekazów pieniężnych, przepływ wiedzy fachowej oraz „kontrurbanizację w kryzysie”, czyli powracanie mieszkańców miast do wcześniejszych miejsc zamieszkania znajdujących się na obszarach wiejskich (lub przeprowadzek w te miejsca po raz pierwszy) w trudnych czasach. Obserwacje te są wynikiem szczegółowych badań nad zależnościami między migracją a nierównościami, obejmujących stałych mieszkańców i imigrantów w Grecji, Irlandii, Holandii, Polsce, Rumunii i Walii.

Badacze z projektu IMAJINE zwrócili również uwagę, że napięcia w społecznościach wiejskich mogą pojawiać się z powodu napływów migracyjnych z obszarów miejskich. Zjawisko to było wielokrotnie zgłaszane jako dowód anegdotyczny w czasie pandemii. Mieszkańcy obszarów wiejskich martwili się wzrostem liczby zakażeń w swoim regionie jako efektu przeprowadzek mieszkańców miast, którzy na czas izolacji chętnie przeprowadzali się na wieś.

Nowy punkt widzenia obrany podczas pandemii

Wybuch pandemii skłonił naukowców z projektu IMAJINE do przyjrzenia się temu, w jaki sposób wpłynie ona na nierówności

terytorialne w Europie. Stwierdzono, że skutki gospodarcze i społeczne pandemii były najdotkliwsze dla najuboższych mieszkańców i najbiedniejszych regionów krajów, w których odnotowano najwięcej przypadków. Badacze stwierdzili, że w krajach o stosunkowo niskiej ogólnej częstości występowania COVID-19 ogniska zachorowań są zazwyczaj zlokalizowane w jednym bądź dwóch miastach lub regionach, tak jak w Finlandii, gdzie większość przypadków odnotowano w regionie Helsinek.

Wyniki badań projektu IMAJINE pokazują jednak, że chociaż skupiska zwykle pojawiają się i rozwijają w zamożnych regionach miejskich, to kiedy wirus dociera do mniej zamożnych (często wiejskich) regionów, ich mieszkańcy mocniej odczuwają jego skutki. To wskazuje, że wczesne działania mające na celu ograniczenie geograficznego rozprzestrzeniania pandemii COVID-19 są kluczowe dla ograniczenia skutków wystąpienia ogniska wirusa.

Zespół projektu IMAJINE kontynuował swoje prace przez cały 2020 rok. Badacze konsolidowali wyniki badań oraz analizowali geograficzne rozprzestrzenianie się koronawirusa, w szczególności biorąc pod uwagę wpływ dobrobytu i położenia na obszarach wiejskich na powagę skutków występowania choroby.

PROJEKT

IMAJINE – Integrative Mechanisms for Addressing Spatial Justice and Territorial Inequalities in Europe

KOORDYNOWANY PRZEZ

Uniwersytet w Aberystwyth w Zjednoczonym Królestwie

FINANSOWANIE W RAMACH

Horizon 2020-SOCIETY

ARKUSZ INFORMACYJNY CORDIS

cordis.europa.eu/project/id/726950/pl

STRONA PROJEKTU

imagine-project.eu

Oto projekt NEWBIE, który wprowadza przedsiębiorczość i innowacyjne nowe modele biznesowe do europejskiego rolnictwa

Europejskie rolnictwo wymaga stałego napływu nowych podmiotów do sektora, aby rozwijać się i rosnąć w siłę. Podmioty wchodzące na rynek napotykają jednak często sporo przeszkód na drodze do tworzenia zrównoważonych przedsiębiorstw rolnych. Zespół projektu NEWBIE przedstawił dedykowany zestaw narzędzi, który ma im pomóc. Badacze stworzyli także dedykowane sieci wsparcia w celu promowania innowacyjnych modeli biznesowych i strategii wejścia na rynek, aby umożliwić przedsiębiorcom łatwy start.

Aby przemysł lub sektor gospodarczy odpowiednio funkcjonował i rozwijał się, niezbędne są właściwa stymulacja, świeże pomysły oraz innowacje pochodzące od nowych przedsiębiorców. Rolnictwo nie jest tu wyjątkiem, a ci, którzy chcieliby zacząć pracę w tym sektorze na pełen etat lub dorywczo, już na początku muszą pokonać kilka przeszkód, niezależnie od tego, czy stawiają dopiero pierwsze kroki, czy mają już doświadczenie.

Najpierw wyzwania, potem rozwiązania od NEWBIE

Zapewnienie dostępu do gruntów jest trudne ze względu na rosnące ceny kupna oraz dzierżawy, zwłaszcza w regionach, w których nowicjusze będą konkurować z doświadczonymi

rolnikami. Niestety dostęp do kapitału potrzebnego na rozpoczęcie nowego przedsięwzięcia jest często utrudniony przez konieczność wcześniejszego nabycia ziemi. Nowe podmioty mogą również napotkać trudności w dostępie do niezbędnych informacji związanych z rozpoczęciem działalności, a także w wejściu na ustabilizowane rynki i we włączeniu się w istniejący łańcuch dostaw.

Celem projektu NEWBIE (New Entrant netWork: Business models for Innovation, entrepreneurship and resilience in European agriculture) była odpowiedź na te wyzwania. Zespół tego czteroletniego projektu finansowanego ze środków UE postawił sobie za zadanie pomóc nowym podmiotom wchodzącym na rynek rolny w pokonaniu tych przeszkód i w zakładaniu zrównoważonych przedsiębiorstw rolnych. W ramach projektu dokonano pełnej oceny ograniczeń związanych z wejściem na rynek w dziewięciu krajach europejskich, a jednym z jego

najważniejszych ustaleń była potrzeba dostępu do nowoczesnego, aktualnego i zorientowanego na praktykę kształcenia rolniczego, które będzie regularnie dostosowywane do potrzeb.

Zespół pracował również nad łatwo dostępnym zestawem opisów praktyk, które ułatwią nowym podmiotom wejście na

rynek rolny. Stworzono także wielojęzyczny zestaw narzędzi dla każdego objętego projektem kraju, który stanowi wspólną wirtualną przestrzeń podzieloną na sekcje, między którymi łatwo się poruszać. Gromadzone są tam przydatne informacje, które mają pomóc nowym przedsiębiorcom w realizacji ich pomysłów i usprawniać rozwój biznesowy.

Świętowanie sukcesów projektu NEWBIE

W ramach projektu udzielono wsparcia wielu nowym podmiotom. Jednym z przykładów jest działalność młodej farmerki, znanej jako „Snowdonia Shepherdess” („Pasterka ze Snowdonii”), która otrzymała wsparcie z unikalnego programu stypendialnego przy wejściu na rynek rolniczy, co umożliwiło jej zawarcie umowy najmu zabytkowej posiadłości na wyżynach walijskich. Kolejnym świetnym studium przypadku jest historia 22-letniego bułgarskiego rolnika, który został wyróżniony przez projekt NEWBIE z uwagi na udany model biznesowy skoncentrowany na wzmacnianiu marki oraz sklep internetowy, który ułatwia dostęp do rozległego rynku UE. Natomiast dobrze prosperująca działalność dwóch irlandzkich rolników biorących udział w projekcie NEWBIE niedawno zdobyła wyróżnienia w ramach konkursu „Irish Country Living, Women in Agriculture Awards 2020”.

Zespół projektu NEWBIE wręczył również własne nagrody, po jednej w każdym uczestniczącym kraju.

Projekt ma się zakończyć w grudniu 2021 roku, a zespół rozpoczął właśnie ostatni etap prac, którym jest konsolidacja ostatecznych wyników badań. W ramach projektu NEWBIE

opracowano przydatne narzędzia i materiały, które niewątpliwie pomogą wielu nowym podmiotom na rynku rolnym spełniać swoje ambicje.

PROJEKT

NEWBIE – New Entrant netWork: Business models for Innovation, entrepreneurship and resilience in European agriculture

KOORDYNOWANY PRZEZ

Instytut Badawczy w Wageningen w Królestwie Niderlandów

FINANSOWANIE W RAMACH

Horizon 2020-FOOD

ARKUSZ INFORMACYJNY CORDIS

cordis.europa.eu/project/id/772835/pl

STRONA PROJEKTU

newbie-academy.eu

CORDIS Results Pack

Broszura dostępna online w sześciu wersjach językowych: cordis.europa.eu/article/id/428970

Opublikowano

na zlecenie Komisji Europejskiej przez CORDIS:
Urząd Publikacji Unii Europejskiej
2, rue Mercier
L-2985 Luksemburg
LUKSEMBURG

cordis@publications.europa.eu

Koordinacja wydawnicza

Georgios TASIPOULOS, Silvia FEKETOVÁ

Zastrzeżenie prawne

Udostępnione online informacje o projektach oraz odnośniki opublikowane w bieżącym wydaniu broszury CORDIS Results Pack są poprawne w momencie przekazania publikacji do druku. Urząd Publikacji nie ponosi odpowiedzialności za nieaktualne informacje ani strony internetowe, które nie są już aktywne. Urząd Publikacji ani żadna osoba działająca w jego imieniu nie odpowiada za ewentualny sposób wykorzystania informacji zawartych w niniejszej publikacji ani za jakiegokolwiek błędy, które mogą pozostawać w tekstach pomimo staranności, z jaką są przygotowywane.

Technologie przedstawione w niniejszej publikacji mogą być objęte prawami własności intelektualnej.

Niniejsza broszura Results Pack jest wynikiem współpracy pomiędzy CORDIS i Dyрекcją Generalną ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Print	ISBN 978-92-78-42430-5	doi:10.2830/367663	ZZ-AK-21-001-PL-C
HTML	ISBN 978-92-78-42433-6	doi:10.2830/078974	ZZ-AK-21-001-PL-Q
PDF	ISBN 978-92-78-42420-6	doi:10.2830/906509	ZZ-AK-21-001-PL-N

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2021

© Unia Europejska, 2021

Ponowne wykorzystanie dozwolone pod warunkiem podania źródła.

Ponowne wykorzystanie dokumentów Komisji Europejskiej reguluje decyzja 2011/833/UE (Dz.U. L 330 z 14.12.2011, s. 39).

Wykorzystywanie lub powielanie zdjęć i innych materiałów, co do których Unii Europejskiej nie przysługują prawa autorskie, wymaga bezpośredniej zgody właściciela praw.

Zdjęcie na okładce: © Unia Europejska, 2021

BROSZURA RESULTS PACK NA TEMAT PIONIERSKICH BADAŃ ZWIĄZANYCH Z ZIELONYM ŁADEM

Europejski Zielony Ład jest rozwiązaniem Komisji Europejskiej prowadzącym do osiągnięcia całkowitej neutralności UE pod względem emisji dwutlenku węgla do 2050 roku. Nie sposób ukryć, że to niezwykle ambitny cel, wymagający innowacyjnych i pionierskich badań finansowanych przez UE, które odegrają kluczową rolę w rozwoju nowoczesnych technologii oraz metodologii wymaganych do jego osiągnięcia. Badania takie przedstawiono w tej broszurze Results Pack.

Broszura jest dostępna pod adresem:
cordis.europa.eu/article/id/422669/pl

Urząd Publikacji
Unii Europejskiej

Zachęcamy do śledzenia nas także w mediach społecznościowych!

facebook.com/EUresearchResults

twitter.com/CORDIS_EU

youtube.com/CORDISdotEU

instagram.com/eu_science

PL